

Kiadások: 9.840.420 Ft

Személyi kiadások:	4.977.600 Ft
Szerkesztői, egyéb díjak, munkabér:	4.080.000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok:	897.600 Ft
Készletbeszerzés:	1.351.320 Ft
Egyéb dologi kiadás:	2.931.500 Ft
Bérleti díj:	145.000 Ft
Postaköltség:	67.100 Ft
Banki költség:	195.400 Ft
Egyéb (tárhelyköltség, javítás, versenyszervezés stb.):	2.524.000 Ft
Időben elhatárolt fizetési kötelezettség (NAV):	580.000 Ft

A Társaságnak 2017-ben 35.980 Ft maradványa keletkezett.

A tagdíjbevételek, akadémiai támogatások és pályázati bevételek jelenleg magasabbak, mint a kiadási oldalon szereplő tételek. A Társaság folyamatosan törekszik arra, hogy kiadásait és bevételeit egyensúlyban tartsa, megőrizve működésének pénzügyi alapjait. 2018-ban optimális esetben a szerény mértékű többlet megtartása az egyik fontos feladat. – A közgyűlés a pénztárosi jelentést is egyhangúlag elfogadta.

4. A díjak és kitüntetések átadása. – Társaságunk 2017-ben – ahogy a választmányi összefoglalóból is kiderült – a Csúry Bálint-emlékérmét és díjat adta ki. Kiss Jenő elnök méltató szavak kíséretében az emlékérmét Posgay Ildikónak, az MTA nyugalmazott osztályvezetőjének adta át. A díjazott a díjat a Névtani Értesítő megjelentetésére ajánlotta fel.

5. Kiss Jenő elnök megköszönte a bizottságok és tisztségviselők munkáját, a közgyűlésen megjelentek részvételét, és berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: JUHÁSZ DEZSŐ
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Búcsú Wacha Imrétől

(1931. május 25. – 2018. február 13.)

Lezárult egy végtelenül gazdag életút és életmű, egy szorgalmas munkával, sok-sok ötlettel, publikációval és emberséggel teli élet. Wacha Imre tanár úr 2018. február 13-án, 87. életévében eltávozott tőlünk. A halálhírt követően sokan hívtak telefonon: mindenki megrendülten, volt, aki könnyekkel küszködve. Wacha Imrét mindenki szerette. Talán azért, mert derűs, jó kedélyű, segítőkész tanár, kolléga volt. Fülemben cseng köszönése: Alászolgája! És mindig volt egy kedves szava, gondolata, mindig érdekelte a másik. Utoljára 2017. november 13-án láttam a Pesti Vigadóban, ahol a magyar nyelv napján arany Kazinczy-díjjal tüntették ki. Talán az utolsó fényképek is akkor készültek róla.

Wacha Imre (nekem Imre bátyám) egy mára már erősen fogyatkozó nyelvésznevezdek tagja volt. Az egyetemet a háború után kezdték, az ötvenes években lettek nyelvészek, egyfajta hidat képeztek a két világháború közötti klasszikus nyelvésznevezdek és a már háború után született ifjabbak között. Munkásságukat, így Imre bátyám munkásságát is jellemezte az alapos filológiai felkészültség, az irodalom és nyelv együttes vizsgálata, és a nyelvészet társadalmi küldetésstudata. Wacha Imrével mindig élvezet volt beszélgetni: gyakran idézte Jókai Mórt és más klasszikusokat, nyelvész tanárainak és kortársainak kutatásait, műveit, önmagát azonban soha nem tolta előtérbe. Tisztelte kollégáit, és még azokról sem mondott rosszat, akik egyébként őt nem támogatták.

Wacha Imre 1931. május 25-én három nyelvjárás, a csallóközi–szigetközi, a rábaközi és a Bakony-vidéki határán született értelmiségi családban, amelyben a kultúra, a nyelv, a könyv szeretete és ismerete érték volt. Wacha Imre egyik vallomásában leírja, hogy „nyelvileg is védett, igényes környezetben” nőtt fel, amelyben „a háborús, elvadult idők ellenére goromba, durva, trágár szót 14–15 éves koromig nem hallottam”. A györrévfalusi elemi iskolát követően a győri bencés gimnáziumba járt, ahol kiváló magyar és történelem szakos tanárok, valamint a regöscserkészység határozzák meg pályaválasztását. A pesti egyetem magyar szakát 1950–54 között végzi. Későbbi pályáját a nyelvi óráknak és latintudásának köszönheti, valamint Szabó Dénesnek, aki elsőéves korában, az egyik leíró nyelvtani zárthelyin jól elvégzett fonetikai feladat után javasolta a nyelvészeti szakkollégiumok felvételét. Tanárai között volt Kázmér Miklós, Pais Dezső, Bárczi Géza, Benkő Loránd. Szabó Dénes a nyelvjárásgyűjtéssel is megismertette tanítványait. Wacha Imre így jellemezte az ötvenes évek eleji egyetemi oktatóit: „mindegyiknél megtanultunk a munka fegyelmét és a felfedezés örömét.” Az egyetem után 1990-ig volt az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársa. Először Gáldi László nagyszótári osztályán dolgozott, majd következett az értelmező kéziszótár és az írói szótárak: a valóban megjelent Petőfi-szótár, az anyaggyűjtéssel akkor befejeződött József Attila-szótár. A szótármunka, különösen a Petőfi- és József Attila-szótár „olykor gályarabságnak is tűnő munkálatai közben – különösen a kéziratok, fogalmazványok, töredékek vizsgálatakor döbbszemem rá igazán, milyen összefüggések, a való életnek és a léleknek milyen mélységei rejlenek a költőnek – főleg e két (mai koromból és eszemmel is visszatekintve) siheder korú költőnek – egy-egy szava, kifejezése, stilisztikai fordulata mögött, mennyit kínlódtak, gyötrődtek ők, a nyelv művészei is a nyelvvel a gondolat megfogalmazásakor, s mennyire gazdag is nyelvünk, mennyire alkalmas a mélységek kifejezésére, s mennyi tanulás, tudás, mekkora felelősség rejlik egy-egy szóban, költői képben, vesszőben, gondolatjelben.” Mindezekről néhány József Attila-vers elemzésében igyekezett számot adni. A Nyelvtudományi Intézetből 1990-ben Bolla Kálmán hívására ment át az ELTE BTK Fonetika tanszékére tudományos munkatársként. Ekkortól az egyetemisták körében is ismert és kedvelt tanár lett. Részt vett a Fonetika tanszék Beszéd- és hangtan programjának kidolgozásában. Sajnálatos, hogy a költségvetési megszorítások miatt 1995-ben nyugdíjazták. Ha lehet, Wacha Imre tanári munkássága igazából ekkor teljesedett ki: a székesfehérvári Kodolányi János Főiskola és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatójaként még hosszú ideig tanított.

Pályájának talán ismertebb területe a nyelv- és beszédművelés, a retorika, a spon-tán beszélt nyelv, a rádiós nyelvhasználat kérdései mondhatni egy véletlennek köszönhetően bontakoztak ki. 1964-ben – saját vallomása szerint hosszas vívódás után – elvállalta a Magyar Rádióban a bemondók beszédoktatását. Később az 1986–2012 között működő

mikrofonbizottság tagja volt, ezzel párhuzamosan a nyelvi bizottság állandó meghívottja, a Magyar Televízió nyelvi bizottságában is tevékenykedett. 2010 után a három közszolgálati médiumból létrejött MTVA Montágh Imre Testületében tevékenykedett. A közmédiában kezdetben csak oktatási céllal végzett munka időközben szenvedélyes kutatási céljává vált. A szótárírásban, stilisztikában képzett nyelvész e területen talált új, alig kutatott, vagy teljesen feltáratlan témákat, amelyek a modern nyelvészeti kutatások számára is sok újdonságot jelentettek. Ennek köszönhetően Wacha Imrét ma már mint a tágabb értelemben vett retorika, valamint a beszédművelés, a spontán beszéd kutatóját tartjuk számon. A fonetikai kutatások egyik fontos eseménye volt az 1965-ös egri kiejtési konferencia, a beszédművelésnek pedig az 1964-ben megindult Kazinczy-versenyek sorozata, mozgalma. Wacha Imre a kezdetektől bekapcsolódott a győri Kazinczy- és a sátoraljaújhelyi Édes anyanyelvünk-versenyek munkájába szakértőként, bírálóként, tanárként, előadóként. Több mint fél évszázad alatt valamennyi versenyen ott volt, legutóbb az 53. győri Kazinczy-versenyen, 2017. április 23-án ő mondta a záróbeszédet (ennek szép szövegét *Az anyanyelv szívárványhídja* címmel az *Édes Anyanyelvünk* című folyóirat 2017/5. számában olvashatjuk). Wacha Imre munkássága az intézeti munka, majd a főiskolai-egyetemi oktatás mellett az anyanyelvi mozgalomban, valamint a közmédiában teljesedett ki. Legszerosabb munkatársai között említhető Deme László, Elekfi László, a rádióban Péchy Blanka és Pintér Sándor főbemondó, a Kazinczy-versenyeken Z. Szabó László. Tanári teljesítményét, emberségét újságírók, rádiósok, tévések szájai értékelik, sokszor legendákat mesélnek róla. Nem csoda, ha halálhírének vételekor, szinte minden rádióban, televízióban és fontosabb újságban megemlékeztek róla.

Wacha Imre tudományos munkásságát több tucat könyv és több mint 300 publikáció őrzi. Munkásságának talán legfontosabb része a beszédhez, a hangzó nyelvhez kapcsolódik. A korábbi mondatfonetika jórészt az ő munkásságának eredményeként bővült szövegfonetikává. Több tanulmánya a szövegfonetika alapmunkája. Az egyik *Az elhangzó beszéd szövegfonetikai eszközeinek rendszere és összefüggései* (először a *Nyelvtudományi Közleményekben* jelent meg 1973-ban, majd pedig németül az *Acta Linguistica*-ban 1975-ben: *System und Zusammenhänge der Textphonetischen Ausdrucksmiteln*). Minden megtalálható benne a hangminőségtől a hangterjedelmen, a hangerőn, a beszédtempón át a beszédszünetig, ezek egyedi sajátosságainak és funkcióinak figyelembevételével. Másik tanulmánya *Az elhangzó beszéd főbb akusztikus stíluskategóriáiról* (*Általános Nyelvészeti Tanulmányok*, 1974) az egyetemi fonetikai oktatásban ma is tananyag. Tudományos munkái között kiemelem még az Egyetemi Fonetikai Füzetekben 1991-ben megjelent tanulmányát: *Nyelvhasználati rétegződés kiejtésben és hangzásban*. Az elhangzó nyelv rétegeinek és (stílus)szintjeinek hangzásjellemzőiről és a kiejtési normáról. De fontos tanulmányt írt még olyan kérdésekről, mint: a nyelvi rétegződés, a tételhangsúly, beszéd és szituáció (máshol: szituativitás), a norma és kommunikativitás, kiejtési álszabályok, szöveginterpretáció... Wacha Imre kezdetben fonetikai, beszédtechnikai (kiejtési) kutatásait és tapasztalatait foglalta tanulmányokba és kötetekbe, majd ezeket később retorikai keretbe helyezte. A rádiós nyelvhasználat egyik alapműve A rádióbemondó beszéde (1973), az igényes beszédkultúra mellett népszerűen érvel a *Beszélgessünk a beszédről!* (1978), fontos útmutatóként szolgál a *Közéleti beszédünk* (1987) című könyve. A csaknem fél évszázad múlva újrászerveződő magyar retorikai kutatások egyik első műve A retorika vázlat (1992) még kéziratként jelent meg a Magyar Rádió kiadásában, amelyből később egy kétkötetes monográfia lett: *A korszerű retorika alapjai 1–2.* (Szemimpex, 1994). Szö-

vegfonetikai tanulmányait a Szöveg és hangzása (1999) címmel kiadott tanulmánygyűjteményben találhatjuk (ugyancsak a Magyar Rádió kiadásában). A 2000-es években pedig egyre tartalmasabb kötetek jelentek meg: Az értelmes beszéd hangzása (Elekfi Lászlóval közös munkája, Szemimpex, 2004), Igényesen magyarul. A helyes kiejtés kézikönyve (Argumentum, 2010), vagy legutóbb: Beszédtechnika. Alapismeretek és szövegértelmezés magyarázatokkal 1–2. (Tinta, 2015). Retorikai munkásságának egyik sajátos területe lett a nem szóbeli kommunikáció: Nem csak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára (Tinta, 2011). Fontosnak tartotta a beszédművelő mozgalom történetének dokumentálását is: A Kazinczy-versenyek huszonöt éve (Z. Szabó Lászlóval közösen, Kazinczy Ferenc Gimnázium, Győr, 1991), A Kazinczy-versenyek és a helyes kiejtés néhány kérdéséről (Kazinczy Ferenc Gimnázium, Győr, 2011).

Ahogy korábban is írtam, Wacha Imrét még a két világháború közötti klasszikus nyelvésznevezeték tanította, ezért rengeteg tudománytörténeti anekdotát ismert. Unszólásomra készítette el a nyelvész anekdotáinak gyűjteményét: Kvaterkázás. Anekdoták a 20. század második felének nyelvészeiről, nyelv művelőiről (Anyanyelvápolók Szövetsége, 2016). (Ismertetem a Magyar Nyelvőr 2017/1. számában.) Wacha Imre tudományos fokozatokra nem törekedett, mert valamikor régen egyik főnöke nem biztatta. 1992-ben Déry Tibor-jutalmat kapott, 1995-ben Kazinczy-díjat, 2014-ben az MTA életműdíját, 2015-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét és 2017-ben az arany Kazinczy-díjat.

Az Anyanyelvünk vonzásában (Nyelvtudósok, nyelvészek és nyelv művelők Győr-Moson-Sopron megyében. Szerk. Hérics Lajosné. Győr, 1997. 159.) című kötetben közölt vallomását ezzel zárja: „Ha megkérdeznék, a legnagyobb élményeim anyanyelvemmel kapcsolatban, ezt válaszolnám: Az, hogy egy életen át anyanyelvemről tanulhattam, hogy anyanyelvem törvényszerűségeit vizsgálhattam, hogy taníthattam, hogy gondolkodni taníthattam, s ráadásul az anyanyelvről szerzett ismereteimet az anyanyelvemen adhattam át tanítványaimnak.”

Wacha Imrét kisgyermekkorom óta ismertem, édesapám egyik legjobb barátja volt, amikor vele találkoztam, beszélgettem, úgy érezhettem, hogy egy kicsit apám is üzen általa. Ezért nekem sokszorosan fog hiányozni, és tudom, hogy ezzel nem vagyok egyedül. Talán egyszer még folytatódhat a nagy nyelvési kvaterkázás...

BALÁZS GÉZA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Havas Ferenc 70 éves*

Havas Ferenc 1948. február 2-án született Budapesten. Itt végezte általános- és középiskolai tanulmányait is. 1966-ban érettségizett a II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban. Általános iskolai és gimnáziumi évei alatt végig irodalmárnak készült, erre a pályára ösztönözte gimnáziumi magyartanára, Jávor Ottó író is. Az ELTE bölcsészkarának magyar-orosz szakára jelentkezett, fel is vették az egyetemre, de az akkori idők gyakorlatának megfelelően előfelvétellel, a következő évre. Az előfelvétel évében az egyetemi nyom-

* Elhangzott 2018. február 13-án a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasó ülésén.